

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE BUGÜNKÜ DURUMU

İbrahim ARSLANOĞLU

Sistem, gerek günlük hayatımızda ve gerekse çeşitli bilimlerde çok farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Burada yalnız **düzen, nizam ve rejim**, demek olan sosyal sistem anlamında kullanılmıştır. Sosyal sistem içerisinde; eğitim, ekonomi, sağlık ve hukuk gibi sistemler yer alır.

Eğitim sistemi; diğer sosyal sistemlerden etkilendiği gibi, kendisi de bunları etkiler. Onun için bir sistemde meydana gelen olumlu ve olumsuz değişiklikler diğer sistemlerde de kendisini gösterir. Örneğin ekonomisi çöken bir ülkenin eğitimi de buna paralel gerileyecektir. Ahlak ve hukuk sistemi sağlıklı çalışmayan bir toplumda, ekonomi de eğitim de bundan nasibini alacaktır.

Her ülke, insanlarını en iyi şekilde yetiştirmek için eğitim sistemini kurmak ve geliştirmek zorundadır. Okullar, bir ülkenin eğitim sistemi içinde yer alırlar. Hiçbir okul, bulunduğu ülkenin eğitim sistemine aykırı eğitim-öğretim yaptıramaz, böyle bir durum meydana geldiğinde devlet buna müdahale eder.

Okulda, bireyin planlı ve programlı bir şekilde yetişmesi, zamanla planlı ve programlı toplum yaratılması anlamına gelir. Diğer taraftan okul, toplumun bütün özelliklerini kuvvetli ve zayıf taraflarını aksettirir (19).

Amaç, her ne kadar, ülkenin her yerinde aynı kalitede eğitim vermek ise de hangi düzeyde olurlarsa olsun bütün okullar, buldukları ülkeye ve ülke içinde de buldukları bölge, şehir, semt, köy ve mahallelere göre farklılıklar gösterirler. Bu farklılık, daha çok eğitimin kalitesinde kendisini gösterir. Bu durum gelişmiş ülkelerde de aynı olmakla birlikte, Güvenç (1990)'e göre Japonya bunun bir istisnasını teşkil etmektedir. Japonya'da bütün okullar aynı kaliteye sahiptir. Örneğin, Tokyo'daki ünlü bir lise ile taşranın en uçra köşesindeki bir lise arasında eğitim kalitesi bakımından bir fark yoktur.

Osmanlılarda örgün eğitim kurumu olarak medrese bulunuyordu. Medresede ilk orta ve yüksek gibi bir kademelenme bulunmadığı için öğretim, bir kitapla başlar ve yine bir kitapla biterdi. Bu durum 1869 tarihli **Maarif-i Umumiye Nizamnamesinin** yayımlanmasına kadar devam etti. Ayrıca öğretim yapılırken kitaptan başka hemen hiç araç-gereç kullanılmamaktaydı. Osmanlılarda modern eğitime geçişte usul-ü cedid denilen akımın büyük etkisi

olmuştur. Usul-ü cedid nedir? Gaspıralı İsmail Bey, Kırım'da kurduğu okulda bilim ve tekniği bağdaştıran yeni bir öğretim metodu ve zihniyeti geliştirmiştir. Buna usul-ü cedid adı verildi. Bu yalnız eğitimi değil sosyal ve siyasal hayatın her safhasını hedef alan bir dünya görüşü idi. Bu usulü benimseyenlere **cedidiler**, buna karşı olanlara ise **kadimiler** deniliyordu. İsmail Bey, Bahçe-saray'da Tercüman Gazetesini çıkardı. Bu gazetede Türk dünyasında dilde, fikirde ve işte birlik prensiplerini işledi ve İstanbul Türkçesi'ni edebi dil olarak kabul etti. Onun esas amacı bütün esir Türklerin kurtulması ve Türkler arasında kültür birliğinin sağlanması idi (10). Eğitimde usulü cedid ise, eğitim ortamları ve yöntemleri ile eğitim araç ve gereçlerinin yenileştirilmesi anlamına gelir (2).

Osmanlılarda medrese devlete bağlı bir kurum olmayıp bunların yönetimi, eğitimin finansmanını sağlayan vakıflar tarafından yapılmakta idi. Eğitimin merkezi otoriteye bağlanması iptidai mektep, rüşdiye, idadi ve sultanî gibi batı tipi okulların açılması ile gerçekleşmiştir. Bununla ilgili olarak ilk defa 1826 yılında kurulan **Evkaf-ı Hümayun Nezareti** ile eğitim kurumları devletin denetimine geçti. Bu nezarete medrese ve sıbyan mektepleri bağlı idi. 1839 yılında Mekteb-i Rüşdiye Nezareti, 1857 yılında Maarif-i Umumiye Nezareti'nin kurulmasıyla bugünkü Mili Eğitim Bakanlığı'nın görevlerini yürüten merkezi bir teşkilat kuruldu (4). Böylece bütün eğitim kurumları merkezi bir yönetime bağlanmış oldu.

1869 yılında **Maarif-i Umumiye Nizamnamesi** yayımlanarak yürürlüğe girdi. Bu Nizamnameye göre, Maarif-i Umumiye Nezareti kuruldu. Bu kurum, biraz önce konu edildiği gibi, bugünkü Milli Eğitim Bakanlığının başlangıcını teşkil eder. Ayrıca ilk defa Osmanlı Devletinde devlet okulları üç kademeye ayrıldı. Buna göre 1. İlköğretim Okulları: **sıbyan mektepleri, iptidai mektepler ve rüşdiyeler** 2. Ortaöğretim Okulları: **idadi ve sultaniler** 3. Yükseköğretim kurumları: **Darülfünun ve bazı meslek okullarıdır**. Bu nizamnameye göre, sıbyan mekteplerinde kızlar için 6-10, erkekler için 7-11 yaşları zorunlu eğitim çağı olarak belirlendi. Bu nizamname ile Türk, azınlık ve yabancı okullar, devletin denetimine altına alındı. (Nizamname, 1908 ikinci meşrutiyete kadar yürürlükte kaldı (4).)

Iptidai mektepler, adından da anlaşılacağı gibi günümüze kadar gelen ilkokulların başlangıcını teşkil ederler. Sıbyan mektepleri ile iptidai mektepler arasındaki fark, sıbyan mektepleri medreselerin ilkokulları olup klasik tarzda eğitim yapan okullardır. Iptidai mektepler ise, modern eğitim-öğretim yapan, sınıf usulünün bulunduğu ve dolayısıyla toplu öğretimin uygulandığı okullardır. Bu okullarda sıra, siyah tahta, iletki, pergel, cetvel, harita, küre gibi o gün için modern sayılabilecek eğitim-öğretim araçları da kullanılmıştır.

Rüşdiyeler, başlangıçta ortaokul olarak düşünülmüş fakat sonradan ilkokulların 4-5-6. sınıfları haline getirilmişlerdir. İdadi, başlangıçta Mekteb-i Harbiye ve Asker-i Tıbbiye'ye alınacak öğrencilerin eksik bilgilerini tamamlamak amacıyla açılan hazırlık sınıflarına verilen bir isimdir. Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile bu okullar, Müslüman ve Hıristiyan Osmanlı tebaasını birbirine kaynaştırmak ve ortak bir kültürle Osmanlı vatandaşı

yetiştirmek maksadıyla 4 yıllık rüşdiyeler üzerine 3 yıl eğitim verecek olan ve il merkezlerinde açılması düşünülen okullardı. Daha sonra Sancaklarda 5 yıl süreli ikinci derecede (rüşdiye üzerine 2 yıllık) idadiler açıldı. Bunlar daha çok yörelerin kalkınmasını sağlamayı amaçlamakta idi. Sultaniler ise bugünkü liselerin başlangıcıdır. Türkiye'de kurulan ilk lise, Fransız Hükümetinin desteği ile 1868'de kurulan Galatasaray Sultanisidir. 1923 yılında toplanan **I. Heyet-i İlimiye Toplantısında** alınan kararlar sultanî adı liseye çevrilmiştir (2).

1913 tarihli **Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-u Muvakkatı** ile ilköğretimde değişiklik yapılmış, iptidailer ile rüşdiyeler birleştirilerek öğretim süresi 6 yıl olan ilkokullar kurulmuştur. 7 yıllık idadiler sultanilere çevrilerek ortaöğretimin ikinci devresi olarak kabul edilmiştir. Bu yasa geçici adını taşımasına rağmen 1961 yılına kadar yürürlükte kaldı ve 1960 ihtilalinden sonra işbaşına gelen Milli Birlik komitesi 5.1.1961 tarihinde 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununu kabul ederek ilköğretim sistemini yeniden düzenlemiştir. Bu yasaya göre ilköğretim kurumları A mecburi olanlar. Bunlar ilkokullar, yetiştirici ve tamamlayıcı kurslar B. İsteğe bağlı olanlar. Bunlar ise okulöncesi eğitim kurumları ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar (4).

Osmanlıların batılılaşma döneminde açılan batı tipi okullar eğitim-öğretimi devam ederken, diğer taraftan medreseler de faaliyetlerini sürdürdüler. Bu iki tarzdaki eğitim, Cumhuriyet dönemine kadar devam etti. Bu dönemde 3 Mart 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat (eğitimi birleştirme yasası) ile mektep ve medrese ikiligi ortadan kaldırılarak eğitimin okullarda yapılması kabul edildi.

Osmanlıların son dönemlerine kadar okullarda kızlar ve erkek ayrı ayrı okullarda okumakta idiler. Bu durum Cumhuriyetin başlarına kadar sürdü. 1924'te ilkokullar, 1927-1928 öğretim yılında ortaokullar, 1934-1935 öğretim yılında liseler karma eğitim yapmaya başladılar (8).

Osmanlı Devletinde öğretmen yetiştirme faaliyetleri Tanzimat döneminde başlamış ve ilk defa 1848 yılında Darülmuallimin-i Rüşdi açılmıştır. 1868 yılında Darülmuallimin-i İptidai eğitim-öğretimi başlanmıştır. Ayrıca 1870 yılında kız rüşdiyeleri ile iptidai mekteplerine öğretmen yetiştirmek üzere Darülmuallimat açılmıştır. Bu okullar Cumhuriyet döneminde önce muallim mektepleri, 1940'larda köy enstitüleri 1950'lerden sonra da ilköğretmen okulları adını almıştır. 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Temel Eğitim Yasası, öğretmenlerin yükseköğretimle yetiştirilmesini emrettiği için 1975 yılında 2 yıllık eğitim enstitüleri açıldı, bunlar 1982 yılına kadar eğitim-öğretimi devam ettirdi ve 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası ile üniversitelere bağlanarak eğitim yükseköğretim kurumları adını aldılar. 1989 yılında 4 yıllık eğitim-öğretim kurumları olan bu okullar, 1992 yılında fakültelerin sınıf öğretmenlikleri bölümü haline getirildiler.

Osmanlı Devletinde 19. yüzyılda yükseköğretimde de önemli gelişmeler olmuştur. Bununla ilgili olarak 1863, 1869, 1874 tarihlerinde üç defa Darülfünun açılmış ve çeşitli nedenlerle kapatılmıştır. 1900 yılında ilahiyat,

edebiyat, matematik ve tabiiye şubeleri olan bir Darülfünun daha açıldı ve 1912 yılında çıkarılan bir nizamname ile hukuk ve tıp şubeleri ilave edilerek Darülfünun 5 bölümlü hale getirildi. Bu Darülfünun 1933 yılına kadar eğitim-öğretime devam etti. Bu yılda yapılan üniversite reformu ile Darülfünun kapatılarak İstanbul Üniversitesi kuruldu (2).

Türk eğitim sistemi, 14 Haziran 1973 tarihli ve 1739 sayılı **Milli Eğitim Temel Kanunu** ile yasal bir temele dayandırılmıştır. Bu yasa eğitim sistemini iki ana bölüme ayırmıştır. Bunlardan birisi **örgün eğitim**, diğeri ise **yaygın eğitimidir**.

Örgün eğitim; okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim kademelerini kapsar. Örgün eğitimin herhangi bir kademesini bitiren bireyler, bir derece kazanarak diğer kademeye geçmeye hak kazanırlar.

Yaygın eğitim, örgün eğitimin dışında kalan her türlü eğitim-öğretim faaliyetlerini kapsar. Bilim ve teknolojinin baş döndürücü bir hızla ilerlediği günümüzde bu eğitim türü daha da önem kazanmıştır. Bilim ve teknolojinin bu ilerlemesi karşısında bütün mesleklerde her geçen gün öğrenilecek yeni bilgi ve beceriler ortaya çıkmaktadır. Bireyin bunları sınırlı olan örgün eğitim süresi içinde kazanabilmesi mümkün olamamaktadır. Bu sebeple bugün yaygın eğitime her zamankinden daha çok ihtiyaç vardır.

Örgün Eğitim Kademeleri ve Sorunları

İlköğretim

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu gereğince, 8 yıllık eğitim veren **Temel Eğitim Okulları** uygulamasına 1971-1972 öğretim yılında başlanmıştır (Büt.Rap., 1996). 1983 yılında çıkarılan 2842 sayılı yasa ile Temel Eğitim Okulu adı **İlköğretim Okulu** olarak değiştirilmiştir. İlköğretim okulları, 5 yıllık I. kademe ile 3 yıllık II. kademeden oluşmaktadır. I. kademe ise kendi arasında devrelere ayrılmaktadır. İlk 3 yıl I. devreyi, son 2 yıl ise II. devreyi oluşturmaktadır.

Her ne kadar yasa gereği eski ilkokul ile ortaokul birleştirilerek ilköğretim okulu yapılmışsa da gerek öğretmen yetersizliği ve gerekse öğrenci azlığı nedeniyle küçük yerleşim birimlerindeki okullar, ilköğretim okulu haline getirilememiş ve çoğu küçük köylerde hala bağımsız ilkokullar faaliyetlerini sürdürürlerken Ankara'nın merkezinde bile az sayıda da olsa bu okullardan bulunmaktadır. Ayrıca bazı küçük **köy ilkokullarında birleştirilmiş sınıflar** da eğitim-öğretim yapılmaktadır. Bu tip bir eğitim-öğretim uygulaması bağımsız sınıfta yapılan eğitim-öğretimden farklılık arz etmektedir. Bu farklılık kendisini program, yöntem ve yönetim bakımlarından da göstermektedir.

İlköğretimin I. kademesinde öğrencilere, pek çok ülkede görülmeyecek derecede aşırı yüklemeler yapılmaktadır. Ayrıca bilindiği gibi, 1997-1998 öğretim yılına kadar aynı kademede çocukların büyük bir kısmı Anadolu liseleri sınavlarına hazırlık stresine sokularak adeta bir yarış atı haline

getirilmişti. 8 yıllık zorunlu eğitim uygulamasının en hayırlı sonuçlarından birisi, belki de çocukların bu sınav kabusundan kurtarılmaları olmuştur.

İlköğretimle ilgili olarak Osmanlıların son döneminden başlayarak günümüze kadar yapılan bir yanlış da, hemen herkesin öğretmen yapılmasıdır. Son yıllarda her branştan üniversite mezununun sınıf öğretmeni olarak atanmasıyla bu yanlışlığın devam ettirildiği görülmektedir. Bu bilim dışı tutum, ileride korkunç sonuçlar doğuracak zaten geri olan eğitimi daha da geriye götürebilecektir.

1995-1996 öğretim yılında Türkiye'de 49.027 ilköğretim okulunda 8.688.128 öğrenci öğrenim görmüştür (15).

Orta Öğretim Kurumları

Ortaöğretim kurumlarını **genel liseler** ve **meslek liseleri** olmak üzere ikiye ayırabiliriz.

Genel liseler, genel kültür veren ve öğrencileri yüksek öğretime hazırlayan kuruluşlardır.

A. Genel Liseler (17).

1. Klasik Liseler
2. Yabancı Dil Ağırlıklı Liseler
3. Anadolu Liseleri
4. Fen Liseleri
5. Anadolu Öğretmen Liseleri
6. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri
7. Özel Liseler

1995-1996 öğretim yılında 2 432 genel lisede toplam olarak 1.277.115 öğrenci öğrenim görmüştür.

27 Aralık 1925 yılında Ankara'da toplanan III. Heyet-i İlmîye toplantısında alınan en önemli kararlardan birisi, liselerin belirli merkezlerde toplanması ve kuvvetli liseler açarak yavaş yavaş çoğaltılması (13), olmasına rağmen genel lise sınıflamasına giren klasik liseler, Türkiye'de en küçük kasabalara kadar açılmıştır. İlk bakışta bu, ülkenin hayırına gibi gözükabilir fakat yeterli öğretmen, araç-gereç ve eğitim ortamları bulunmayan bir lisede, arzulanan seviyede bir lise eğitimi yapılabilir mi? Politikacıların taraftarlarını tatmin etmek amacıyla açtıkları bu okullar, gerçek anlamda bir lise olmasalar gerektir. Aslında lise, gençleri yüksek tahsile ve akademik geleceğe hazırlayan okullardır, bu nedenle bunların bütün ülkede sınırlı sayıda olması ve buralara belirli zeka seviyesine sahip öğrencilerin sınavla seçilip alınması gerekirdi. İşte o zaman gerçek anlamda lise eğitimi verildiği söylenebilir.

Liselerin sayısının plansız şekilde artırılması yetmiyormuş gibi bir de 1982 yılından itibaren bütün meslek lisesi mezunlarına (hiçbir kayıt ve şartla tabii tutmadan) üniversite sınavlarına katılma hakkı verilmiştir. Böylece meslek liselerinin birinci amacı da yüksek öğretime öğrenci hazırlamak olmaktadır. Öğrenci ancak yüksek öğrenim yapamazsa belki mesleği ile ilgili bir işte

çalışacaktır. Oysa yapılması gereken, yüksek öğrenim yapmak isteyen meslek lisesi mezunlarını bir olgunluk sınavından geçirmektir. Böylece bunların girmek istedikleri yüksek öğrenimle ilgili bilgi ve kültüre sahip olup-olmadıkları anlaşılabilir ve belki de bir ölçüde de olsa üniversite kapıları önündeki yığılma önlenebilirdi.)

B. Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumları

Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Mesleki ve Teknik Okullar (17).

1. Erkek Teknik Öğretim Okulları
2. Kız Teknik Öğretim Okulları
3. Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları
4. Din Öğretimi Okulları
5. Çok Programlı(amaçlı)Liseler

Yukarıda söz konusu edilen okullar, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan orta öğretim kurumlarıdır. Bunlardan başka çeşitli bakanlık ve kuruluşlara bağlı meslek liseleri bulunmaktadır. Bunların hemen akla gelenleri şunlardır. Maliye Bakanlığı'na bağlı Maliye Meslek Lisesi, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Polis Koleji, Tarım Bakanlığı'na bağlı Tarım meslek Liseleri, Sağlık Bakanlığı'na bağlı Sağlık Meslek Liseleri, Genel Kurmay Başkanlığı'na bağlı Askeri Liseler, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'ne bağlı Tapu ve Kadastro Lisesi, Adalet Bakanlığı'na bağlı Adalet Meslek Lisesi vb. liselerdir.

1. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Okullar

Milli Eğitim Bakanlığı erkek-teknik öğretim okullarını şu başlıklar altında toplamaktadır (17).

- a) Endüstri Meslek Liseleri
- b) Anadolu Meslek Liseleri
- c) Teknik Liseler
- d) Anadolu Teknik Liseleri
- e) Çok Programlı Liseler

1995-1996 öğretim yılında 864 erkek teknik öğretim okulunda 391.247 öğrenci öğrenim görmüştür.

Ülkemizde meslek liselerini bitiren gençler, gerektiği şekilde yetişemedikleri için devletten iş beklemektedirler. Bu yüzden genellikle kendi işlerini kendileri kuramadıkları gibi özel sektör tarafından da tercih edilmemektedirler.)

Bu durum, M..E.B. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından 1994-1995 öğretim yılında yaptırılan **Mezunların İzlenmesi Araştırmasında** açıkça görülmektedir. Adı geçen araştırmada, mesleki teknik öğretim okullarını bitirenlerden; anadolu teknik lisesi mezunlarının %0, 13'i, teknik lise mezunlarının %0, 88'i, endüstri meslek lisesi mezunlarının %1.65'i kendi

işini kendileri kurabilmişlerdir. Anadolu meslek lisesi mezunlarından kendi işini kurabilen tek bir kişi dahi bulunmamaktadır (16).

Özel sektörde kendi branşlarında çalışanlar ise; anadolu teknik lisesi mezunlarının %6.75'i, anadolu meslek lisesi mezunlarının %12.03'ü, endüstri meslek lisesi mezunlarının %15.29' dur (16).

2. Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Okullar (17).

- a) Kız Meslek Liseleri .
- b) Anadolu Kız Meslek Liseleri
- c) Kız Teknik Liseleri
- d) Çok Programlı Liseler

1995-1996 öğretim yılında 567 kız teknik öğretim okulunda toplam 95 265 öğrenci eğitim-öğretime devam etmiştir (15).

Kız meslek liseleri, Osmanlıların son dönemlerinde askerlere sargı bezi ve iç çamaşırı dikmek maksadıyla **İslahhane** adıyla yetim kız çocukları için açılmıştır. Cumhuriyet oneminde ise bu kurumlar, genç kızları ev ekonomisi ile ilgili konularda eğitmek ve Türk sanatlarını araştırmak ve geliştirmek maksadıyla **kız enstitüleri** adını alarak yaygınlaştırılmıştır. Adı geçen okullar, zamanla yerine getirdikleri bu olumlu fonksiyonları tamamen yitirmişlerdir. Çünkü günümüzde kadın erkek ayrımı yapılmadığı gibi, kız meslek liselerinin dikiş nakış resim çiçekçilik vb. klasik bölümleri, genç kızlara bir meslek sağlayamamaktadır.

Yukarıda söz konusu edilen nedenlerle, kız meslek liselerinde sonradan açılan ve genç kızları istihdama hazırlamaya yönelik konfeksiyon, tekstil, ipkçılık, tekstil boya baskı desen, besin teknolojisi pastacılık, besin teknolojisi-kurum beslenmesi kuaför vb eğitim programlarına geleneksel programlara göre ilgi daha fazladır (7).

3. Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne Bağlı Okullar (17)

- a) Anadolu Otellilik ve Turizm Meslek Liseleri
- b) Anadolu Dış Ticaret Meslek Liseleri
- c) Anadolu ticaret meslek liseleri
- d) Anadolu Sekreterlik Meslek Liseleri
- e) Anadolu Aşçılık Meslek Liseleri
- f) Ticaret Meslek Liseleri
- g) Akşam Ticaret Meslek Liseleri
- h) Anadolu Mahalli İdareler meslek Liseleri
- i) Anadolu İletişim Meslek Liseleri
- ii) Çok Programlı Liseler

1995-1996 öğretim yılında 525 ticaret ve turizm öğretim okullarında 211.770 öğrenci eğitim-öğretime devam etmiştir (15).

4. İmam-Hatip Liseleri

İmam-hatip liselerinde de, diğer mesleki ve teknik okullarda olduğu gibi hem mesleğe ve hem de yüksek öğretime hazırlayan programlar uygulanmaktadır. Nitekim **Millî Eğitim Temel Kanunu'nun** 32. maddesine göre, "...İmam-hatip liseleri hem mesleğe ve hem de yükseköğretime öğrenci hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır" diye tanımlanmaktadır. Hatta bu okullarda, diğer meslek lisesi programlarına göre, genel kültür dersleri daha ağırlıklı olduğu gibi lisedeki bazı alanlara da yakındır. Öte yandan bugün bu okullar, imam-hatip yetiştirmekten çok üniversiteye öğrenci hazırlamaktadırlar. Ayrıca imam-hatip olabilmek için 2 yıllık ilahiyat meslek yüksek okullarını da bitirmek gerekmektedir. Kısacası bu kurumlar doğrudan meslek elemanları da yetiştirmemektedir. Bu nedenle bu okulların çok amaçlı liseler bünyesine alınarak daha fonksiyonel hale getirilmeleri sağlanmalıdır.)

Son yıllarda diğer meslek liselerinde olduğu gibi, bu okullarda da yabancı dilde eğitim yapan Anadolu İmam-Hatip Liseleri açılmıştır.

1996-1997 öğretim yılında 601 İmam-Hatip Lisesinde toplam 192.227 öğrenci öğrenim görmektedir (17).

5. Çok Amaçlı Lise

23-26 Haziran 1981 tarihleri arasında 10. Millî Eğitim Şurası toplandı. Bu şurada "Türk Millî Eğitim Sistemi bütünlüğü içinde eğitim programları ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar" konuları görüşüldü. Şurada alınan yeni kararlarla; okul yapıları, eğitim teşkilatı, öğretmen, yönetici ve uzman yetiştirilmesi ile ilgili yeni esaslar getirilmiştir. Bu çalışmaların ışığı altında öğrencileri bir işe ve mesleğe veya yükseköğretim kurumlarına hazırlayacak "çok amaçlı tek tip liseler" in açılması hazırlıklarına başlanmıştır (4).)

1. Çok amaçlı lise(değişik programlı tek tip lise)
2. Mesleki ve teknik okul

Çok amaçlı okul, yükseköğretime ve aynı zamanda bir mesleğe hazırlama görevlerini yerine getirmek amacıyla endüstri, tarım, ticaret, turizm, vb. programlardan en az birisinin uygulandığı okullardır.

Çok amaçlı okulun eğitim programlarında, ortak derslerle birlikte okulda bulunan bölümlere göre çeşitli mesleklerle ilgili dersler ve uygulamaları bulunmaktadır.

Türkiye'de ilk defa 1989-1990 öğretim yılında açılan çok amaçlı liseler; İçel Erdemli Çok Programlı Lise, İçel Gülnar Çok Programlı Lise, İzmir Aliaga Çok Programlı Lise, Kocaeli Karamürsel 100. Yıl Çok Programlı Lise, Malatya Akçadağ Çok Programlı Lise, Sakarya Sapanca Çok Programlı Liselerdir (17).

Günümüzde çok programlı liselerde uygulanan belli başlıca programlar şunlardır: Giyim, el sanatları, nakış, ev yönetimi-beslenme, çocuk gelişimi, çini desinatörlüğü, resim, hazır giyim, kimya, elektrik, elektronik, mobilya ve dekorasyon, muhasebe, imam-hatip, lise, seramik, bilgisayar vb.dir (17).)

(Türkiye'deki liselerin birçoğunu çok amaçlı lise haline getirmek gerekir. Böylece öğretmen, yönetici, bina, araç-gereç vb. şeylerden tasarruf sağlanabilir. Yapılan tasarruflarla daha kaliteli eğitim yapma imkanları doğar. Bundan başka çok amaçlı liselerde öğrenciler, birbiriyle kaynaştıkları için çeşitli okullar arasında birbirini anlamamaktan doğan sürtüşmeler ortadan kalkabilir.) Bunun ülkede barışın ve işbirliğinin sağlanmasına da katkıları da olabilir.)

1996-1997 öğretim yılında 141'i Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne, 129'u Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne, 44'ü Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne, 30'u Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı olmak üzere toplam 334 çok programlı lise bulunmakta idi (17).

Yükseköğretim

(1933 yılından 1973'lü yıllara kadar Türkiye'de birkaç üniversite eğitim öğretime devam ederken bu yıllardan sonra Türkiye'deki üniversite sayısında önemli sayıda bir artış gözlenmiştir.)

1973-1980 tarihleri arasında kurulan üniversiteler şunlardır: ✱

1973'te çıkarılan 1785 sayılı kanunla Diyarbakır Üniversitesi, 1786 sayılı kanunla Adana Çukurova Üniversitesi, 1787 sayılı kanunla Eskişehir Anadolu Üniversitesi, 1974'te 1788 Sayılı Kanunla Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 1975'te çıkarılan 1873 Sayılı Kanunla Elazığ'da Fırat Üniversitesi, Samsun'da 19 Mayıs Üniversitesi, Bursa Üniversitesi, Konya'da Selçuk Üniversitesi ve 1978'de çıkarılan 2175 sayılı kanunla Kayseri Üniversitesi kuruldu

20.7.1982 tarihinde çıkarılan 41 sayılı Kanun hükmünde Kararname ile Akdeniz Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi, Gazi Üniversitesi eğitim-öğretime başlamıştır.

1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Silahlı Kuvvetler ve Emniyet dışındaki yükseköğretim kuruluşları üniversiteler bünyesine alındı.

12.2.1984 tarihinde çıkarılan 1158 Sayılı Yasa ile Bilkent Üniversitesi, 27.6.1987 tarihinde çıkarılan 3389 Sayılı Kanun ile Gaziantep Üniversitesi, 5.3.1992 tarih ve 3389 Sayılı Yasa ile Koç ve Kadir Üniversiteleri kuruldu.

3.7.1992 tarih ve 3837 Sayılı Kanunla çeşitli illerde 23 üniversite daha kurulmuştur. Bunlar: Şanlıurfa'da Harran Üniversitesi, Isparta'da Süleyman Demirel Üniversitesi, Aydın'da Adnan Menderes Üniversitesi, Zonguldak'ta Kara Elmas Üniversitesi, İçel'de Mersin Üniversitesi, Denizli'de Pamukkale Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, Bolu'da Bolu İzzet Baysal Üniversitesi, Hatay'da Mustafa Kemal Üniversitesi, Afyon'da, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Gebze'de Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Kars'ta Kafkas Üniversitesi, Çanakkale'de 18 Mart Üniversitesi, Niğde Üniversitesi, Kütahya

da Dumlupınar Üniversitesi, Tokat'ta Gazi Osmanpaşa Üniversitesi, Kahramanmaraş'ta Sütçü İmam Üniversitesi, İzmir'de Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Kırıkkale Üniversite açıldı.

1992 tarihinde çıkarılan 3843 Sayılı Yasa ile "İkinci Öğretim" adıyla paralı öğretim başlatılmıştır

14.9.1993 tarihinde 515 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Başkent Üniversitesi, 1.6.1994 tarihli ve 3993 Sayılı Yasa ile de Galatasaray Üniversitesi, 5.6.1996 tarih ve 4142 Sayılı Kanun'la İstanbul'da, özel vakıf üniversitesi statüsünde Yeditepe Üniversitesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi, Fatih Üniversitesi ve Işıklar Üniversiteleri kurulmuştur.

1994-1995 öğretim yılında, yüksek öğretimde toplam öğrenci sayısı 1.339.705 idi. Bunun 628.434'ü (ikinci öğretim dahil) örgün öğretim, 711.271'i açıköğretim öğrencisidir. Bu rakamları bir önceki yıla karşılaştırırsak, örgün öğretimde öğrenci sayısındaki artış %12, açıköğretimdeki öğrenci sayısındaki artış ise %20 olarak gerçekleşmiştir. Yükseköğretimdeki okullaşma oranı, örgün öğretimde (ikinci öğretim dahil) %12, toplam olarak ise %25.6 olarak hesaplanmaktadır (5).

1996 yılında ise, Türkiye'de yükseköğretimde okullaşma oranı, (açıköğretim hariç) %13.5 dir. Bu oran A.B.D.'de %75, Güney Kore'de %46, Japonya'da %39, Singapur'da ise %38'dir (11). Bu oranlar bu konuda gelişmiş ülkelerin ne kadar altında olduğumuzu göstermektedir.

1994-1995 öğretim yılında 16.053'ü öğretim üyesi olmak üzere toplam 49.317 öğretim elemanı görev yapmıştır. Buna göre bir öğretim üyesine 36 ve bir öğretim elemanına da 11.7 öğrenci düşmektedir. (5).

(Herkesin bildiği gibi, üniversite demek kaliteli öğretim üyesi demektir. Buna sahip olmayan bir üniversite, sadece diploma dağıtan bir kurum haline gelecektir. 1973'lü yıllarda taşraya birkaç üniversite açılmış ve 1982 yılında Yükseköğretimin yeniden yapılanması sırasında bunlara 23 üniversite daha ilave edilmiştir. 1992 yılında çıkarılan 3837 sayılı yasa ile bu üniversitelerin sayıları bir hayli artırılmıştır. Bunlardan bazıları öğretim üyesi sağlayabilmişse de, bir kısmı bunu başaramadığı gibi, çeşilli sebeplerle gelecekte de bu konuda pek şanslı görünmemektedir. Yine son yıllarda, çevreleri üniversitenin gelişmesine müsait olmamasına rağmen, bazı illere de, politik sebeplerle üniversiteler açılmıştır.)

Fakülte: Öğretim süresi en az 4 yıl olan eğitim öğretim ve bilimsel araştırma yaptırın, kendisine yükseköğretim ve enstitü gibi kuruluşlar bağlı olan bir yükseköğretim kurumudur.

Hemen her üniversitede bulunan geleneksel fakülteler şunlardır : Fen ve Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme, Hukuk, Siyasal Bilgiler, Eğitim, İlahiyat, İletişim Bilimleri, Teknik Eğitim, Mühendislik, Tıp, Dişçilik, Eczacılık, Ziraat, Veteriner, Orman vb.dir. Bunların dışında özellik arzeden ve her üniversitede bulunmayan istisnai fakülteler ise şunlardır (6): Eskişehir Anadolu, İzmir Dokuz Eylül Atatürk, Erciyes, Hacettepe, Mimar Sinan üniversitelerine bağlı Güzel Sanatlar Fakülteleri, Bilkent, Marmara, Mersin

Üniversitesine bağlı, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi bulunmaktadır. Çukurova, Ege, Fırat, İstanbul, Karadeniz Teknik (Rize), Mustafa Kemal, Ondokuz Mayıs, Isparta Süleyman Demirel (Egridir) Üniversitelerine bağlı Su Ürünleri Fakülteleri, Gazi Üniversitesine bağlı Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi ve Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi bulunmaktadır. Mesleki Eğitim Fakültesinin birisi de Selçuk Üniversitesinde bulunmaktadır (6).

İstanbul Teknik Üniversitesi adı üstünde bir teknik üniversite olduğu için buradaki fakülteler diğer üniversitelerden farklılık arz etmektedir. Bunların adları şöyledir: Elektrik-Elektronik Fakültesi, İnşaat Fakültesi, Kimya-Metalürji Fakültesi, Maden Fakültesi, Makina Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi, Denizcilik Fakültesi. Aynı fakülte, Karadeniz Teknik Üniversitesinde, Deniz Bilimleri Fakültesi (Sürmene) adını almıştır (6).

1994-1995 öğretim yılında Türkiye'deki bütün fakültelerin sayısı 401 idi (5).

Yükseköğretim, öğretim süresi 2-4 olan, doğrudan rektörlüğe veya fakültelere bağlanan bir yükseköğretim kurumudur. Yükseköğretim, belirli bir mesleğe yönelik eğitim-öğretim yapar.)

(Türkiye'de mevcut olan yükseköğretim kurumlarının çoğu meslek yükseköğretim kurumlarıdır. Bunların dışında bir çok üniversitede bulunan yükseköğretim kurumlarının adları şunlardır (5): Beden Eğitimi ve Spor Yükseköğretim Kurumu, Sağlık Hizmetleri Meslek Yükseköğretim Kurumu, İlahiyat Meslek Yükseköğretim Kurumu, Otelcilik ve Turizm Meslek Yükseköğretim Kurumu, Ayrıca Ankara, Dokuz Eylül ve İstanbul Üniversitelerine bağlı birer Adalet Yükseköğretim Kurumu; Hacettepe, Ortadoğu Teknik ve Boğaziçi Üniversitelerine bağlı birer Yabancı Diller Yükseköğretim Kurumu; Ankara ve Hacettepe Üniversitelerine bağlı birer Ev Ekonomisi Yükseköğretim Kurumu; Hacettepe ve Dokuz Eylül Üniversitelerine bağlı birer Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yükseköğretim Kurumu bulunmaktadır.)

Bunların dışında istisnai sayılabilecek yükseköğretim kurumları şunlardır : Anadolu Üniversitesi'ne bağlı Endüstriyel Sanatlar Yükseköğretim Kurumu, Engelliler Entegre Yükseköğretim Kurumu, Sivil Havacılık Yükseköğretim Kurumu; Başkent Üniversitesi'ne bağlı Biomedikal Cihaz Teknolojisi Yükseköğretim Kurumu; Bilkent Üniversitesi'ne bağlı Uygulamalı Yabancı Diller Yükseköğretim Kurumu, İngiliz Dili Meslek Yükseköğretim Kurumu, Bilgisayar Teknolojisi ve Büro Yönetimi Meslek Yükseköğretim Kurumu; Celal Bayar Üniversitesi'ne bağlı Tütün Ekspertizi Yükseköğretim Kurumu; Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlı Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi Yükseköğretim Kurumu; Gazi Üniversitesi'ne bağlı Tapu Kadastro Meslek Yükseköğretim Kurumu; Hacettepe Üniversitesine bağlı Sağlık İdaresi Yükseköğretim Kurumu, Meslek Teknolojisi Yükseköğretim Kurumu, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yükseköğretim Kurumu (5).

(Türkiye'de her ne kadar meslek yükseköğretim kurumlarının kuruluş amacı, usta ile mühendis arasındaki boşluğu dolduracak elemanları yetiştirmek ise de, daha çok gençlerin yükseköğretim bitirmek amacı ile bu okulları tercih ettikleri bilinmektedir. Çünkü bu okulları bitiren gençler, diğer kuruluşlarda olduğu gibi mesleğin bilgi ve becerisini kazanamamaktadırlar. Mezunlar, kendi

meslekleriyle ilgili işlerini kuracakları yerde bir devlet dairesinde memur olmayı tercih etmektedirler.

(Ekonomiye olan katkıları yüzünden, Batı ülkelerinde, meslek yüksek okullarına büyük önem verilmekte ve bunlar ekonominin lokomotifleri olarak kabul edilmektedir. Fransa'da okullar, ve onlara başlayan 1968 öğrenci olaylarının nedenlerinden birisi de 2 yıllık meslek yüksek okulları mezunlarının iş bulmalarına karşılık, 4 yıllık fakülte mezunlarının iş bulamamalarıdır. Japon mucizesinin temelinde de 2 yıllık meslek yüksek okullarının bulunduğu kabul edilmektedir. (3).)

(Meslek yüksek okullarının büyük bir kısmı, halen gelişmekte olan üniversiteler bünyesinde yer almakta ve küçük yerleşim birimlerinde faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu kurumlar buldukları bölgeler için bir takım yararlar sağlamaktadırlar, fakat meslek yüksek okulları sanayi bölgelerinde bulunan potansiyelden yararlanmak amacıyla bu bölgelerde bulunan üniversitelerde kurulmalıdır. Gerek mezunların iş bulabilmeleri ve gerekse eğitim sırasında öğrencilerin iş yerlerinde uygulama yaparak daha kaliteli yetişebilmeleri açısından meslek yüksek okullarının, sanayisi gelişmiş bölgelerde kurulması daha rasyonel ve ekonomik olacaktır.)

1994-1995 öğretim yılında Türkiye'de bütün üniversitelerde, 74'ü 4 yıllık ve 407'si meslek yüksek okulu olmak üzere toplam 481'e yüksek okul vardı (6).

(Ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin bir takım ölçütleri vardır. Bunlardan en önemlisi yetişmiş kaliteli insan gücüdür. Bu noktada lisansüstü eğitime büyük görevler düşmektedir, çünkü lisansüstü eğitim bir ülkenin uzmanlarını yetiştirmektedir. Bilim ve teknolojinin ilerlemesi bu uzmanlar sayesinde gerçekleşmektedir.)

Türkiye, lisansüstü eğitim de istenilen düzeyde değildir. Bir fikir vermesi bakımından bu konuda Türkiye'yi gelişmiş bir iki ülke ile karşılaştıralım. Lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin, toplam öğrenci içindeki oranı A.B.D. ve İsrail'de %21 iken Türkiye'de sadece %5.7'dir (11).

Türkiye'de eğitim-öğretim dili Türkçe olmakla birlikte, 2'si devlet (Ortaoğu ve Boğaziçi üniversiteleri) 2'si vakıf (Bilkent ve Koç üniversiteleri) olmak üzere 4 üniversitede eğitim-öğretim dili İngilizce'dir. Bununla birlikte, Hacettepe, Marmara, Ege, Dokuz Eylül, Anadolu, Çukurova gibi üniversitelerin bazı fakülte ve bölümlerinde yabancı dille öğretim yapılmaktadır (5).

Üniversitelerde istenilen düzeyde bilimsel araştırma yapılamamaktadır. Bunun pek çok nedenleri vardır. Bir defa yapılan çalışmaların yayımlanma şansı son derece zayıftır. 1994 yılında uygulanan tasarruf tedbirleri uygulaması zaten zayıf olan yayım işini durma noktasına getirmiştir. Bir ülkenin gelişmesi bilimsel çalışmalarla olacağına göre, bu konuya tasarruf tedbirlerinin uygulanması aklın alacağı bir iş değildir. Eğer bilimsel araştırmalar bir yatırım ise, bu konuda yapılacak en iyi tasarruf, bilimsel faaliyetlerin daha çok teşvik edilmesi olmalıdır.

Türk üniversitelerinin uluslararası düzeyde bilime yaptığı katkı azdır. YÖK tarafından yapılan bir araştırma, Türkiye'de 5 öğretim üyesinden sadece

birinin yılda bir tane uluslararası düzeyde bilimsel makale yayımlayabildiğini ortaya koydu. Araştırmaya göre Türkiye'de öğretim üyesi başına düşen uluslararası yayın sayısı 0.20'dir. Üniversitelerarası Kurul tarafından oluşturulan "Üniversiteleri Bilimsel Yayın Yönünden Değerlendirme Komisyonu'nun rakamlarına göre uluslararası bilimsel dergilerde en çok makalesi yayınlanan ilk 10 üniversite sırasıyla şunlardır (18).

1. Hacettepe Üniversitesi	377 yayın,
2. ODTÜ.	265 yayın,
3. Ankara Üniversitesi	214 yayın,
4. İstanbul Üniversitesi	195 yayın,
5. İstanbul Teknik Üniversitesi	151 yayın,
6. Ege Üniversitesi	136 yayın,
7. Gazi Üniversitesi	118 yayın,
8. Boğaziçi Üniversitesi	105 yayın,
9. Marmara Üniversitesi	83 yayın,
10. Dokuz Eylül Üniversitesi	76 yayın.

Bu değerlendirme fen ve tıp bilimleri için doğru olabilir, çünkü bu bilimlerde dünyanın herhangi bir yerinde oraya çıkarılan bilimsel bilgi her yerde geçerli olabilir, ancak sosyal bilimlerle ilgili olan araştırmalar böyle değildir. Çünkü her toplumun sosyal yapısı ve kültürü diğerlerinden farklıdır. Onun için ülkemizde yapılan sosyal bilim alanları ile ilgili çalışmalar, diğer ulusları ne kadar ilgilendirecek ki, bunları bilimsel dergilerinde yayımlansınlar.

(Örgün ve yaygın eğitimin her ikisi de önemli olmakla birlikte bugün yaygın eğitim, örgün eğitimi bastırılmış durumdadır. Çünkü herhangi bir eğitim kurumunu bitiren genç iş bulmakta güçlük çekmektedir. Oysa yaygın eğitim yoluyla edinilen bir takım bilgi ve beceriler, bireylerin iş bulmalarını kolaylaştırılmaktadır. Örneğin; yabancı dil ve bilgisayar bilen ve şoförlük ehliyetine sahip olan bir kişinin iş bulma şansı, bir yüksek okul mezunundan daha fazladır. Bu bilgi ve becerilerin hepsi, kısa süreli kurslarla, yani yaygın eğitim yoluyla kazanılmaktadır. Bundan başka bugün gençler inançlarını, siyasi kanaatlerini ve dünya görüşlerini okullardan değil, okul dışı kaynaklardan öğrenip benimsemektedirler. Bütün bunlar gösteriyor ki, yaygın eğitim, örgün eğitimin önüne geçmiştir.)

Sonuç

Türkiye'de ilköğretim, çocukların seviyelerinin üzerinde olduğu gibi, gereğinden çok fazla bilgiler de verilmektedir. Ortaöğretimde genel ve mesleki eğitim ayrımı yapılmayıp hepsi üniversiteye öğrenci hazırlamaktadır. Yüksek öğretimde ülkenin ihtiyacı ve bireylerin istek ve beklentileri dikkate alınmamaktadır.

Halbuki Atatürk, eğitim sisteminin nasıl bir insan yetiştirmesi gerektiğini, 1937 yılında Afyon'da yaptığı bir konuşmada şöyle dile getirmişti: "Maarifin gayesi, hükümete memur yetiştirmek değil, daha ziyade memlekete

ahlaklı, karakterli, cumhuriyetçi, inkılapçı, müspet, atılgan, başladığı işleri başarabilecek kabiliyetle, dürüst, muhakemeli, iradeli, hayatta tesadüf edeceği müşkülata galebe çalmaya kudretli genç yetiştirmektedir. Bunun için de tedris programlarını ve sistemlerini ona göre tanzim etmelidir (1).

İlköğretimde yapılması gereken, aşırı yüklemekten vazgeçilerek, öğrencilere gerekli olan bilgi ve becerileri kazandırmaya çalışmaktır.

Bir de geçen yıllarda ilköğretimde binlerce sınıf öğretmene ihtiyaç varken bu alanda eleman yetiştirilmemiş ve hiç ihtiyaç bulunmayan alanlara yüz binlerce öğrenci kabul edilerek ve sonuçta bunların çoğunluğu sınıf öğretmeni olarak atanmıştır. Eğitim aldıkları alanın dışında görev yapan bu personelin daha fazla zararlı olmasının önlenmesi için, branştan öğretmen sağlandıkça Milli Eğitim Bakanlığı içinde ve gerekse diğer bakanlıklarda meslekleriyle ilgili işlere nakledilmeleri gerekir.

Günümüzde rasgele herkesin sınıf öğretmeni yapılması şöyle dursun, eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği bölümlerinden bile istenilen kalitede ve Türkiye'nin bugünkü şartlarına uygun öğretmen yetiştirilememektedir. Bunun için gereken tedbirler yetkililerce alınmalıdır.

Liselerdeki eğitim kalitesinin istenilen düzeye yükseltilebilmesi için, bunların sayısını azaltıp belirli merkezlerde toplamak ve liselere sınavla öğrenci kabul etmek gerekir. Ayrıca eğer meslek lisesi mezunları üniversiteye girmek isterlerse, lise kültürüne sahip olup olmadıklarını ölçmek için lise olgunluk sınavından geçirilmelidir. Bundan başka liselerin araç-gereç yönünden zenginleştirilmesi ve öğretmen kalitesinin yükseltilmesi de şarttır.

Meslek lisesi mezunlarının, mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanabilmeleri ve dolayısıyla meslekleri ile ilgili iş bulabilmeleri için, meslek standartlarının belirlenmesi ve bunun öğrencilere uygulamalı şekilde kazandırılmasına gerekir.

Türkiye'de hemen her genç, yüksek tahsil yapmak bununla ilgili bir belgeye kavuşmak ve kısacası baş olmak istemektedir. Büyük çoğunluk el becerisi ile ilgili meslekleri seçmek istemektedir. Bu yüzden günümüzde çeşitli konularda tamir ve bakım gibi işleri gördürecek usta ve teknisyen bulmakta güçlük çekilmektedir.

Üniversite mezunlarının istihdam imkanlarını artırmanın en iyi yolu, okul-sanayi işbirliğinin kurulması ve öğrencilerin işyerlerinde göstermelik staj değil, gerçek anlamda uygulama yapma imkanları sağlanmalıdır. Bunun gerçekleştirilebilmesi için yetkililerce gereken tedbirler alınmalıdır.

Bugün Türkiye'de yapılması gereken şey, eğitimin bütün kademelerinde bütün bireyleri en iyi şekilde yetiştirerek onları topluma ve kendilerine yararlı birer insan haline getirmektir. Şu andaki tutarsız eğitim sistemiyle binlerce diplomalı işsiz yaratılmaktadır. Bu şekilde insanlarımız israf edildiği gibi, ülkenin kaynakları da boşa harcanmaktadır.

Günümüzde okullarımızda eğitimden çok öğretim üzerinde durulmaktadır. Eğitim kurumları daha çok kafaya teorik bilgileri yığmakla meşguldürler. Ailede, okullarda ve kitle iletişim araçlarında yeterli derecede toplum eğitimi yapılmamaktadır. Bunu şu olgular kanıtlayabilir. Orta-

öğretimden üniversitelere kadar okullara gittimizde çoğunlukla çevrenin temiz tutulmadığını, sıraların ve duvarların çizilmiş ve kazanmış olduğunu görüyoruz. Caddede ve sokaklarımız ise medeni bir millete yakışmayacak manzaralar arzlemektedir.

Görüldüğü gibi, Türk Eğitim Sistemi kendisinden beklenen fonksiyonları tam olarak yerine getirememekte ve dolayısıyla genellikle ülkenin ihtiyacı olan insanları yetiştirememektedir. Çünkü ilköğretim kurumları çocukların istek ve ihtiyaçlarına uygun çalışmıyor; liselerde istenilen kalitede eğitim yapılmıyor; meslek liseleri, bir mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceriyi kazandıramamaktadır. Çünkü bu liseleri bitirip de mesleği ile ilgili bir iş yeri açarak çalışabilen veya özel sektörde kendi branşı ile ilgili iş bulabilenlerin sayısı oldukça azdır.

Diğer taraftan üniversiteyi bitiren hemen herkes devletten iş beklemektedir. Çünkü üniversitelerde verilen eğitim hayattan kopuk olduğu için piyasanın istediği elemanlar yetişmemektedir. Bu sebeple de serbest piyasada kendi işlerini kurabilme ve özel sektörde iş bulabilme şansları son derece zayıftır.

Büyük eğitimcimiz İ. Hakkı Baltacıoğlu diyor ki: "Biz eğitime bir yenilik getirmek istediğimizde yaptığımız tek şey, program değiştirmektir. Bazen dünyanın en iyi programlarını uygulayan eğitim sisteminden adam yetişmeyebilir, fakat en kötü programı uygulayan ülkenin eğitiminden ise mükemmel insanlar yetişebilir. Eğitimde esas olan eğitim usulü, öğretim usulü ve disiplin usulüdür (9).

Türkiye'de eğitimin her kademesinde verimli eğitim-öğretim yapabilmek ve ülkenin ihtiyacı olan kaliteli insanları yetiştirebilmek için, başta öğretmeni iyi yetiştirmek: eğitim ortamı araç ve gereçlerini sağlamak; öğrencilerde yüksek motivasyon uyandırmak şarttır. Bir de bütçeden eğitime ayrılan payı artırmak gerekir. Ayrıca eğitimin, günlük politikanın güdümünden kurtularak bağımsız bir yapıya kavuşturulması da bir zorunluluk haline gelmiştir. Çünkü o zaman eğitimde, aklın ve bilimin gereklerini yerine getirebilmek mümkün olabilir.

KAYNAKLAR

1. Ağa, H., "Türk Eğitim Sisteminde Çağdaş Eğitime Geçişin Safhaları", Yeni Forum, 14 (286), 1993.
2. Akyuz, Y., Türk Eğitim Tarihi, Kültür Koleji, 5. Baskı, İstanbul, 1994, s. 27
3. Arslanoglu, I., "METEP ve Meslek Yüksekokulları", Milli Eğitim ve Kültür, 29 1984
4. Cicioğlu, H., Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim, Ankara, A.U.D.T.C.F., 1982.
5. Cumhurbaşkanlığı, Üniversitelerin Sorunları, Ankara, 1995
6. Cumhurbaşkanlığı, Üniversitelerin Fakülte, Yüksekökol ve Enstitülerinin Akademik İdarî Kadroları, Ankara, 1995
7. Doğan, H., Alkan, C. ve Sezgin, I., Mesleki Teknik Eğitimin Esasları, Ankara, G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi, 1991

8. Ergün, M., Atatürk Devri Türk Eğitimi, Ankara, A.U.D.T.C.F., 1982.
9. Ergün, M., II. Meşrutiyet Dönemi Eğitim Hareketleri, Ankara, 1996.
10. Eröz, M., Millî Kültürümüz ve Meseleler, İstanbul, Doğuş, 1983.
11. Güçlü, A., "Lisansüstü Eğitimde Son Durum", Millîyet, 11.12.1996.
12. Güvenç ve Diğerleri, Japon Eğitimi, Ankara, M.E.B., 1990.
13. M.E.B., Talim ve Terbiye Kurulu, Millî Eğitim Şuraları, Ankara, 1995.
14. M.E.B., Yük. Öğr. Gn. Müd., Yükseköğretim Mevzuatı, Ankara, 1995.
15. M.E.B., Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Millî Eğitim ile İlgili Bilgiler, Ankara, 1996.
16. M.E.B., Erk. Tek. Öğr. Gn. Müdürlüğü, Endüstriyel ve Teknik Öğretim Okul ve Kurumlarının 1996-1997 Öğretim Yılı Bilgi Dokümanı, Ankara, 1996.
17. M.E.B., 1997 Bütçe Raporu, M.E.B., 1996.
18. Son Çağrı, "Üniversitelerde Bilimsel Yayın Yok", 5.1.1997.
19. Varış, F., Eğitim Bilimine Giriş, Ankara, A.Ü. Eğitim Bil. Fak., 1985.